

Univerzita Mateja Bela v Banskej Bystrici
Filozofická fakulta

Výzvy moderného vyučovania slovenčiny ako cudzieho jazyka

Zborník abstraktov
z medzinárodného vedeckého sympózia
(Banská Bystrica 26. 9. 2025)

Editorka
Anna Gálisová

Banská Bystrica
Katedra slovenského jazyka a komunikácie Filozofickej fakulty
Univerzity Mateja Bela v Banskej Bystrici

 BELIANUM
2025

Recenzentka, recenzent:

doc. PhDr. Marianna Sedláková, PhD.

Mgr. Radoslav Raffaj, PhD.

Editorka:

Mgr. Anna Gálisová, PhD.

Technická úprava:

Mgr. Anna Gálisová, PhD.

Vedecká rada:

prof. PaedDr. Vladimír Patráš, CSc.

Univerzita Mateja Bela, Banská Bystrica

prof. Mgr. Martina Ivanová, PhD.

Prešovská univerzita v Prešove, Prešov

dr hab. Zbigniew Babik, prof. UJ

Jagelovská univerzita, Krakov

doc. dr. Špela Sevšek Šramel

Univerzita v Ľubl'ane, Ľubl'ana

doc. PhDr. Jana Pekarovičová, PhD.

Univerzita Komenského, Bratislava

doc. Zoriana Hiletska, CSc.

Ľvovská národná univerzita Ivana Franka, Ľvov

doc. PhDr. Marianna Sedláková, PhD.

Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach

Mgr. Anna Gálisová, PhD.

Univerzita Mateja Bela, Banská Bystrica

Organizačný výbor konferencie:

Mgr. Anna Gálisová, PhD., Mgr. Veronika Gondeková, PhD., Mgr. Viera Luptáková, PhD.,

Mgr. Monika Bartošová

Za jazykovú stránku textov zodpovedajú autori.

Vydanie zborníka abstraktov umožnila grantová dotácia v rámci riešenia projektu
KEGA č. 015UMB-4/2024 *Slovenské reálie v kultúrnom a lingvodidaktickom kontexte*

ISBN 978-80-557-2266-5

<https://doi.org/10.24040/2025.9788055722665>

Táto publikácia je šírená pod licenciou Creative Commons Attribution 4.0
International Licence CC BY (uviedenie autora).

OBSAH

Úvod	5
Monika Bartošová: Slovenské reálie a kultúrne prvky v úrovňových jazykových testoch A1 – B2: analýza jazykových zručností podľa SERR	6
Mateusz Bednarczyk: Pragmatyka i akty mowy w edukacji języków słowiańskich jako obcych	8
Ružena Čiliaková: Reálie ako most medzi jazykom a kultúrou vo vyučovaní slovenčiny ako cudzieho jazyka	10
Anna Gálisová: Didaktické prístupy k spracovaniu slovenských reálií v učebnom texte pre študentov slovenčiny ako cudzieho jazyka	12
Veronika Gondeková: Slovenské reálie očami zahraničných študentov. Sonda do bakalárskych prác študentov slovenčiny ako cudzieho jazyka	14
Veronika Gregová: Slovenská ľudová kultúra, zvyky, tradície a obyčaje. Tvorba didaktických materiálov o slovenských reáliách a ich testovanie v skupine ukrajinských študentov	16
Jiří Hasil: Proč nemáme moderní učebnici českých reálií?	18
Adela Ismail Gabríková: Typológia úloh pri prezentácii kultúry (v oblasti slovenčiny ako cudzieho jazyka)	20
Kyeyoung Kim: Didaktické pomôcky založené na videu na vyučovanie slovenského jazyka a jeho lingvokultúrnych reálií	22
Zuzana Kováčová Švecová: Didaktické špecifiká učenia sa slovenského jazyka ako cudzieho jazyka u detí predškolského a mladšieho školského veku	24
Viera Luptáková: Hudobný folklór a jeho reflexie v populárnej hudbe v kontexte vyučovania slovenských kultúrnych reálií	25
Helena Los Ivoríková: Dva prístupy prezentovania slovenského hraného a animovaného filmu v kontexte slovenčiny ako cudzieho jazyka	27
Michaela Mošaťová: Od obrazov k rozhovorom: didaktické implikácie súčasných slovenských dokumentárnych filmov pre slovenčinu ako cudzí jazyk	29
Gabriela Olchowa: Edukacja ekologiczna w nauczaniu języka słowackiego i języka polskiego jako obcego	31
Radim Ošmera: Soutěžní versus kooperativní hry ve výuce češtiny jako druhého jazyka pro děti	33
Vladimír Patráš: Desaťročie študijného programu Slovenčina v lingvokultúrnej kompetencii zahraničných študentov na FF UMB – poznatky a skúsenosti	35

Renáta Pavlová: Reflexia 2. svetovej vojny v slovenskom umení na vyučovaní reálií v kontexte slovenčiny ako cudzieho jazyka	37
Jana Pekarovičová: Lingvoreálie na pozadí slovenskej filmovej piesne	39
Stanislava Spáčilová: Významné osobnosti slovenskej kultúry, vedy a techniky. Tvorba didaktických materiálov o slovenských reáliách a ich testovanie v skupine ukrajinských študentov	41
Eva Španová – Lucia Anna Trubačová: Rozvíjanie jazykovej a sociokultúrnej kompetencie a prezentácia reálií Slovenska zážitkovou formou	43

ÚVOD

Predstavujeme Vám zborník abstraktov príspevkov, ktoré budú prezentované na medzinárodnom vedeckom sympóziu *Výzvy moderného vyučovania slovenčiny ako cudzieho jazyka*. Sympóziu organizačne zabezpečila Katedra slovenského jazyka a komunikácie Filozofickej fakulty Univerzity Mateja Bela v Banskej Bystrici. Počas jednodňového sympózia budete mať možnosť vypočítať si príspevky zamerané na učenie slovenčiny, češtiny a poľštiny ako cudzích jazykov. Väčšie množstvo príspevkov je venovaných problematike reálií v rámci cudzojazyčného vzdelávania, čo bezpochyby súvisí s tým, že jednak ide o pomerne aktuálnu tému, a to pre zvyšujúci sa počet zahraničného študentstva učiaceho sa slovenčinu (češtinu, poľštinu) ako cudzí jazyk, a jednak je celé vedecké podujatie iniciované ako diskusia v rámci riešeného projektu *Slovenské reálie v kultúrnom a lingvodidaktickom kontexte* (KEGA č. 015UMB-4/2024). Zborník abstraktov, ako aj pokonferenčný zborník príspevkov budú jedným z výstupov daného projektu.

Dúfame, že zborník abstraktov bude užitočným zdrojom informácií pre všetkých účastníkov vedeckého podujatia ako prehľadný súhrn tém, metodológií a výskumných cieľov jednotlivých príspevkov.

editorka

SLOVENSKÉ REÁLIE A KULTÚRNE PRVKY V ÚROVŇOVÝCH JAZYKOVÝCH TESTOCH A1 – B2: ANALÝZA JAZYKOVÝCH ZRUČNOSTÍ PODĽA SERR

Monika Bartošová

Cieľom príspevku je analyzovať a zhodnotiť, ako sú slovenské reálie a kultúrne prvky zapracované do úrovňových testov na škále A1 až B2 s dôrazom na jednotlivé jazykové zručnosti: porozumenie, hovorenie a písanie. V každom z testových súborov sú obsiahnuté všetky oblasti s cieľom overiť jazykovú úroveň na základe dosiahnutých výsledkov.

Metodologicky príspevok vychádza z analýzy testových súborov, ktoré obsahujú komplexné úlohy zamerané na porozumenie hovoreného a písaného textu, produkciu písomného prejavu a rozvoj ústnej komunikácie.

Testy boli vypracované na základe kritérií definovaných Spoločným európskym referenčným rámcom pre jazyky (SERR) a v súlade s dokumentom spracovaným pre Inštitút jazykovej a odbornej prípravy Univerzity Mateja Bela (IJOP), ktorý stanovuje požiadavky na úspešné absolvovanie jazykového kurzu. Výskumná vzorka pozostáva zo 40 študentov, ktorí úspešne ukončili vzdelávací program v akademickom roku 2024/2025.

Analýza sa sústreďuje na tri kategórie jazykových kompetencií. V oblasti porozumenia sledujeme úroveň počúvania a čítania textov zahŕňajúcich reálie a kultúrne javy. Pri písaní hodnotíme schopnosť študentov správne a primerane používať lexikálne prostriedky, gramatické a syntaktické štruktúry, ktoré umožňujú tvoriť súvislý, štylisticky primeraný a obsahovo koherentný text, pričom overujeme ich schopnosť spracovať tému spojenú so slovenským kultúrnym kontextom. Oblasť hovorenia sa zameriava na produkciu samostatného ústneho prejavu a na interakciu medzi minimálne dvomi účastníkmi komunikácie, pričom hodnotíme nielen jazykovú správnosť, ale aj kultúrnu adekvátnosť reakcií.

Prínos príspevku spočíva v preukázaní významu integrácie slovenských reálií a kultúrnych prvkov do testovacích úloh určených pre jednotlivé jazykové úrovne. Výsledky ukazujú, že začlenenie autentických obsahov z oblasti slovenskej kultúry, histórie a každodenného života zvyšuje nielen relevantnosť testových situácií, ale aj motiváciu študentov aktívne pracovať s jazykom v reálnych kontextoch. Takto koncipované úlohy zároveň poskytujú presnejší obraz o tom, do akej miery sú študenti pripravení komunikovať v prirodzených komunikačných situáciách, ktoré presahujú rámec čisto jazykových štruktúr.

Kľúčové slová: jazykové zručnosti, SERR, prvky slovenských reálií a kultúry, úrovňové testy

Mgr. Monika Bartošová
Katedra slovenského jazyka a komunikácie
Filozofická fakulta
Univerzita Mateja Bela
Tajovského 51
974 01 Banská Bystrica
Slovenská republika
monika.borova@umb.sk

PRAGMATYKA I AKTY MOWY W EDUKACJI JĘZYKÓW SŁOWIAŃSKICH JAKO OBCYCH

Mateusz Bednarczyk

Artykuł podejmuje wybrane aspekty kompetencji pragmatycznej w kontekście nauczania i uczenia się języków zachodniosłowiańskich jako języków obcych, ze szczególnym uwzględnieniem realizacji aktów mowy. Odwołując się do podstaw teoretycznych opracowanych przez Jaroslava Mašína, zwłaszcza jego prac z zakresu pragmatyki kontrastywnej i dydaktyki języków słowiańskich, tekst przedstawia częściowe wyniki badania przeprowadzonego wśród polskich uczniów uczących się języka słowackiego jako obcego. Badanie koncentruje się na tym, jak polskojęzyczni studenci realizują dwa typy aktów mowy w języku słowackim: prośby i przeprosiny. Analiza opiera się na transkrypcjach nagranych spontanicznych dialogów, które powstały podczas międzyuniwersyteckich warsztatów z udziałem zarówno uczących się, jak i rodzimych użytkowników języka słowackiego. Nagrania te stanowią autentyczny materiał ilustrujący interakcję w czasie rzeczywistym, umożliwiając obserwację strategii pragmatycznych w kontekście, w tym przejmowania głosu, formuł grzecznościowych oraz środków łagodzących wypowiedź. W badaniu zidentyfikowano charakterystyczne tendencje, powtarzający się transfer pragmatyczny z języka polskiego oraz przypadki niedopasowania socjopragmatycznego w języku uczących się. Pomimo strukturalnych podobieństw między językiem polskim a słowackim, wyniki pokazują, że kompetencja pragmatyczna nie rozwija się automatycznie wraz ze znajomością gramatyki czy słownictwa. Autorzy artykułu postulują silniejszą integrację treningu pragmatyki kontrastywnej w nauczaniu języków, szczególnie w przypadku blisko spokrewnionych par językowych, w których subtelne różnice w normach komunikacyjnych mogą pozostać niezauważone. Wyniki badania wspierają podejście dydaktyczne, które akcentuje nie tylko poprawność językową, ale także kulturowo adekwatne wzorce interakcji – kluczowe dla rozwijania pełnej kompetencji komunikacyjnej.

Kľúčové slová: kompetencja pragmatyczna, akty mowy, prośba, przeprosiny

Mgr. Mateusz Bednarczyk
Inštitút slovakistiky a mediálnych štúdií
Filozofická fakulta
Prešovská univerzita v Prešove
Ul. 17. novembra 1
080 01 Prešov
Slovenská republika
mateusz.bednarczyk@smail.unipo.sk

REÁLIE AKO MOST MEDZI JAZYKOM A KULTÚROU VO VYUČOVANÍ SLOVENČINY AKO CUDZIEHO JAZYKA

Ružena Čiliaková

Výučba slovenčiny ako cudzieho jazyka v zahraničí predstavuje jedinečnú výzvu aj príležitosť prepojiť jazykové vzdelávanie s bohatým kultúrnym dedičstvom Slovenska. Integrácia kultúrnych reálií do jazykového vyučovania zohráva kľúčovú úlohu pri formovaní národnej a kultúrnej identity žiakov, čím podporuje nielen rozvoj jazykových zručností, ale aj interkultúrnej kompetencie a hlbšieho porozumenia slovenskému sociokultúrnemu prostrediu. Jazyk je zároveň symbolom kultúry, ktorý odráža každodenný život, hodnoty, tradície a spôsoby myslenia. Z tohto dôvodu by výučba nemala byť redukovaná len na gramatické pravidlá a slovnú zásobu, ale mala by zahŕňať aj autentické kultúrne skúsenosti, ktoré prehľbujú jazykové a kultúrne povedomie študentov.

V zahraničných slovenských školách a vzdelávacích centrách majú kultúrne aktivity založené na nehmotnom kultúrnom dedičstve Slovenska významnú úlohu pri udržiavaní spojenia s koreňmi a posilňovaní identity detí slovenských emigrantov. Skúsenosti pedagógov pôsobiacich v rôznych krajinách ukazujú, že začlenenie kultúrnych prvkov do vyučovania pomáha zachovaniu jazyka, rozvoju národného povedomia a vytváraníu pocitu spolupatričnosti. Zážitkové a praktické formy učenia, ako sú tanečné, hudobné či divadelné aktivity alebo exkurzie, sa ukazujú ako účinné prostriedky na podporu aktívneho učenia sa a emocionálneho prepojenia so slovenskou kultúrou.

Výučba slovenčiny v zahraničí preto vyžaduje systematický a komplexný prístup, ktorý zohľadňuje objektívne faktory, ako sú metodika, učebné materiály či prostredie, ale aj subjektívne aspekty vrátane kognitívnych schopností žiakov a kvality učiteľa. Súčasne je potrebné voliť vhodné didaktické stratégie, ktoré podporujú nielen jazykové kompetencie, ale aj kultúrnu uvedomelosť a identitu žiakov.

Kľúčové slová: jazyk a kultúra, kultúrna identita, slovenské reálie, slovenčina ako druhý jazyk, didaktické stratégie, prieskum v slovenských školách a centrách v zahraničí

Mgr. Ružena Čiliaková, PhD.
Katedra elementárnej a predškolskej pedagogiky
Pedagogická fakulta
Univerzita Mateja Bela
Ružová 13
974 11 Banská Bystrica
Slovenská republika
ruzena.ciliakova@umb.sk

DIDAKTICKÉ PRÍSTUPY K SPRACOVANIU SLOVENSKÝCH REÁLIÍ V UČEBNOM TEXTE PRE ŠTUDENTOV SLOVENČINY AKO CUDZIEHO JAZYKA

Anna Gálisová

Príspevok predstavuje didaktické východiská, princípy a metódy uplatnené pri tvorbe učebného textu o slovenských reáliách v rámci projektu *Slovenské reálie v kultúrnom a lingvodidaktickom kontexte* (KEGA č. 015UMB-4/2024). Cieľom projektu je vypracovať moderný učebný materiál, ktorý prepája jazykovú, kultúrnu a interkultúrnu kompetenciu a umožňuje študentom slovenčiny ako cudzieho jazyka (na úrovniach B1 – C1) osvojovať si reálie Slovenska prostredníctvom jazykovokomunikačne orientovaných aktivít.

Príspevok sa sústreďuje na päť didaktických okruhov:

1. Práca s odborným cudzojazyčným textom: Pripravovaný učebný text zahŕňa adaptáciu odborných a populárno-náučných textov (napr. o geografii Slovenska, slovenských osobnostiach, štruktúre obyvateľstva či o slovenských mestách a obciach) na jazykovo primeranú úroveň. Pri práci s textom sa počíta s využitím preaktivít a postaktivít, ktoré podporujú efektivitu čítania s porozumením. Práca s odborným cudzojazyčným textom poskytuje študentom nielen možnosť osvojenia si odbornej lexiky, ale aj jej následného uplatnenia pri tvorbe písomného alebo ústneho prejavu.

2. Jazykové a komunikačné cvičenia: V pripravovanom učebnom texte sa pracuje so systematickou fixáciou kľúčovej slovnej zásoby alebo gramatických javov prostredníctvom úloh typu pravda/nepravda, dopĺňovanie, výber z možností, synonymické a slovtvorné cvičenia, ktoré prepájajú jazykové štruktúry s obsahom reálií.

3. Rozvoj komunikačných zručností: Učebný text je orientovaný na praktické používanie slovenčiny prostredníctvom úloh na hovorenie, písanie, čítanie a počúvanie, argumentáciu a interakciu; využitie rolových hier, simulovaných situácií, tvorby krátkych prezentácií a projektových prác, ktoré prepájajú jazyk s autentickými komunikačnými kontextmi.

4. Prístup orientovaný na žiaka: V učebnom texte sa kladie dôraz na individualizáciu a diferenciaciu podľa jazykovej úrovne študentov. Prostredníctvom skupinových či párových aktivít a reflexívne orientovaných činností sa podporuje autonómia vzdelávaných subjektov a vytvárajú sa možnosti využitia kooperatívneho učenia.

5. CLIL prístup – CLIL (content and language integrated learning) je dvojité vzdelávací prístup, pri ktorom sa používa ďalší jazyk na výučbu cudzieho jazyka aj obsahu predmetu. Prejavuje sa v integrácii obsahového a jazykového učenia pri spracovaní tém z rôznych oblastí reálií (napr. geografie, histórie či kultúry Slovenska). Pri vytváraní koncepcie daného učebného textu sme mali na mysli možnosť uplatnenia princípov scaffoldingu, vizualizácie a interakcie, ktoré podporujú simultánny rozvoj jazykovej i sociokultúrnej kompetencie, ako aj osvojenie si obsahovej stránky nejazykového predmetu (reálie Slovenska).

Príspevok prezentuje konkrétne ukážky z pripravovaných kapitol (napr. *Geografia Slovenska, Sídla na Slovensku, Osobnosti slovenskej kultúry, vedy a techniky*) a analyzuje, ako jednotlivé typy úloh rozvíjajú nielen jazykovú, ale aj sociokultúrnu a komunikačnú kompetenciu študentov. Ukazuje, že učebný text orientovaný na slovenské reálie môže byť nielen zdrojom faktografických poznatkov, ale aj prostriedkom aktívneho jazykového učenia a implicitne aj medzikultúrneho dialógu.

Výsledkom je návrh modelu učebného textu, ktorý spája obsahovú hodnotu s didaktickou funkčnosťou a podporuje motiváciu, interaktivitu a praktické využitie slovenčiny v reálnych komunikačných situáciách.

Kľúčové slová: slovenské reálie, slovenčina ako cudzí jazyk, lingvodidaktika, komunikačné zručnosti, prístup orientovaný na žiaka, CLIL

Mgr. Anna Gálisová, PhD.
Katedra slovenského jazyka a komunikácie
Filozofická fakulta
Univerzita Mateja Bela
Tajovského 51
974 01 Banská Bystrica
Slovenská republika
anna.galisova@umb.sk

SLOVENSKÉ REÁLIE OČAMI ZAHRANIČNÝCH ŠTUDENTOV. SONDA DO BAKALÁRSKÝCH PRÁC ŠTUDENTOV SLOVENČINY AKO CUDZIEHO JAZYKA

Veronika Gondeková

Príspevok sa zaoberá analýzou textov bakalárskych prác a následnou identifikáciou prvkov slovenských reálií v nich. Výskumnú vzorku tvorí deväť bakalárskych prác, ktoré som viedla ako školiteľka a boli obhájené na Katedre slovenského jazyka a komunikácie Filozofickej fakulty UMB. Záverečné práce písali študenti bakalárskeho študijného programu slovenčina v lingvokultúrnej kompetencii zahraničných študentov.

Analyzované bakalárske práce môžeme tematicky rozdeliť do štyroch okruhov: vyučovanie slovenčiny ako cudzieho jazyka, mediálna komunikácia, kultúra a etnolingvistika (jazykový obraz, frazeológia).

Práce o výučbe slovenského jazyka spracúvajú problematiku výučby a samoštúdia slovenčiny ako cudzieho jazyka v prostredí zahraničných študentov. Tieto práce svoje výsledky opierajú o dotazníky distribuované zahraničným študentom UMB. Práce s mediálnokomunikačnými témami spracúvajú aktuálne témy na komparatívnej báze – slovenské mediálne prostredie a ukrajinské mediálne prostredie. Práce, ktoré spracúvajú témy o kultúre, resp. o umení, analyzujú stereotypy v konkrétnom filme a výskyt popkultúrnych prvkov slovenskej proveniencie v učebných materiáloch pre výučbu slovenčiny ako cudzieho jazyka. Záverečné práce venujúce sa jazykovému obrazu vybraných mýtických postáv v detskej literatúre a porovnaniu frazeologizmov so ženským prvkom v slovenskom a ukrajinskom prostredí spadajú do oblasti etnolingvistiky.

Cieľom príspevku je na základe sondáže do autentických textov záverečných prác zahraničných študentov zistiť potenciál tohto druhu textov pre ďalší výskum v danej oblasti. Zároveň ide o overenie schopnosti študentov bakalárskeho študijného programu slovenčina v lingvokultúrnej kompetencii zahraničných študentov pracovať so slovenskými reáliami po trojročnom intenzívnom štúdiu slovenčiny ako cudzieho jazyka.

Príspevok vznikol ako grantový výstup projektu KEGA č. 015UMB-4/2024 *Slovenské reálie v kultúrnom a lingvodidaktickom kontexte.*

Kľúčové slová: slovenčina ako cudzí jazyk, slovenské reálie, záverečná práca

Mgr. Veronika Gondeková, PhD.
Katedra slovenského jazyka a komunikácie
Filozofická fakulta
Univerzita Mateja Bela
Tajovského 51
974 01 Banská Bystrica
Slovenská republika
veronika.gondekova2@umb.sk

**SLOVENSKÁ ĽUDOVÁ KULTÚRA, ZVYKY, TRADÍCIE A OBYČAJE.
TVORBA DIDAKTICKÝCH MATERIÁLOV O SLOVENSKÝCH REÁLIÁCH
A ICH TESTOVANIE V SKUPINE UKRAJINSKÝCH ŠTUDENTOV**

Veronika Gregová

Príspevok je výstupom grantového projektu KEGA 015UMB-4/2024 *Slovenské reálie v slovenskom a lingvodidaktickom kontexte*. Jedným z cieľov riešeného projektu je vytvorenie učebnice spracúvajúcej vybrané slovenské reálie pre cudzincov učiacich sa slovenčinu na jazykových úrovniach B1, B2 a C1 a sprievodnej metodickéj príručky pre lektorov. Jednotlivé tematické celky a s nimi korešpondujúce kapitoly sa koncipujú v podobe východiskových textov a na ne nadväzujúcich úloh zameraných na porozumenie textu, ako aj precvičovanie a fixovanie rozličných jazykových javov (ortografických, gramatických, slovotvorných či lexikálnych). Na konci každej témy je súbor doplňujúcich otázok a úloh rozširujúcich získané poznatky, rozvíjajúcich kompetencie učiacich sa v oblasti práce so zdrojmi, kritického myslenia, komunikačných zručností, písania, tvorivej, projektovej a tímovej práce a i.

Zámerom príspevku je prezentovať spôsob tvorby didaktických materiálov o slovenských reáliách pre študentov slovenčiny ako cudzieho jazyka so zameraním na jednu z tém učebnice – slovenskú ľudovú kultúru, zvyky, tradície a obyčaje. Tradičná ľudová kultúra predstavuje atraktívnu tému v rámci výučby cudzieho jazyka. V dotazníkovom prieskume, ktorý realizovala M. Kysel'ová (2023) s cieľom zistiť okrem iného aj tematické preferencie osôb učiacich sa slovenčinu ako cudzí jazyk, až 59 % opýtaných deklarovalo záujem o tradície, históriu a osobnosti Slovenska. Zvyky ako „ustálené spôsoby správania socionormatívnej povahy (...)“ (Horváthová 1986, s. 9) predstavujú javy komplexnej povahy. Téma tradícií a ľudovej kultúry tak otvára viacero možností, ako okrem jazykových kompetencií rozvíjať i socio-kultúrne a interkultúrne zručnosti či tvorivosť (napr. formou tvorivých dielní). Príspevok priblíži kritériá výberu podtém v rámci tematického celku, proces tvorby učebného textu a cvičení viažucich sa naň, ako aj výsledky pilotného testovania lekcie v skupine ukrajinských študentov (prevažne zo študijného programu slovenský jazyk a kultúra v kombinácii so zameraním na prekladateľstvo a tlmočníctvo) na Prešovskej univerzite v Prešove. Súčasťou testovania je aj distribúcia dotazníkov spätnej väzby zúčastneným študentom, ktorá má napomôcť precizovanie didaktických materiálov do pripravovanej učebnice.

Kľúčové slová: slovenčina ako cudzí jazyk, realie, ľudová kultúra, testovanie učebnice, ukrajinskí študenti

Literatúra:

HORVÁTHOVÁ, Emília: *Rok vo zvykoch nášho ľudu*. Bratislava: Tatran, 1986.
KYSEĽOVÁ, Miroslava: Slovenčina ako cudzí jazyk v online prostredí – analýza potrieb a preferencií osôb učiacich sa slovenčinu ako cudzí jazyk. In: S. P. Rodić – R. Raffaj (eds.). *Slovakistika u kontextu: tradicija i perspektive*. Beograd: Univerzitet u Beogradu, 2023, s. 609 – 622.

Mgr. Veronika Gregová, PhD.
Inštitút slovakistiky a mediálnych štúdií
Filozofická fakulta
Prešovská univerzita v Prešove
Ul. 17. novembra 1
080 01 Prešov
Slovenská republika
veronika.gregova@unipo.sk

PROČ NEMÁME MODERNÍ UČEBNICE ČESKÝCH REÁLIÍ?

Jiří Hasil

Autor se nejprve pokusí nastínit současné definice pojmu reálie, především pak pojetí strukturní a pragmatické. Strukturní pojetí vychází z názorů Antonína Bytla, Františka Čermáka a Jiřího Hasila. Reálie se v tomto pojetí člení na reálie vnější (neboli zeměvědu) a reálie vnitřní (lingvoreálie), jež se dále člení na lingvoreálie extralingvální a intralingvální; zeměvěda a lingvoreálie pak tvoří reálie komplexní. Tvůrci pragmatického pojetí Kateřina Romaševská a Josip Lah rozlišují reálie vysoké, nízké a pragmatické. Upozorní i na novou monografii o českých reáliích (Lolok – Nekula – Šichová a kol.).

Ve stručnosti zmíní i historii oboru čeština pro cizince, jejíž počátky je nutno hledat již ve středověku (první známý písemný doklad o této výuce představuje Zlatá bula císaře Svaté říše římské a krále českého Karla IV.). Podrobněji se bude věnovat první dochované učebnici češtiny pro cizince, a to knize Ondřeje Klatovského z Dalmanhorstu *Knížka v českém a německém jazyku složená, která by Čech německy a Němec česky čísti, psáti i mluvíti učiti se měl* vydané v Praze roku 1540, jež představuje funkční spojení jazykové učebnice s učebnicí reálií. Připomene i moderní učebnice českých reálií, které byly vytvořeny v druhé polovině 20. století (Vejvoda, Vejvoda – Krušina; Kárníková a kol.; Doskočil a kol.; Panev – Jíšová; Hasil – Hasilová; Cvejnová; Klapka – Čejka; Celunova – Tvrdíková aj.).

Autor poukáže na internetový portál *Abeceda českých reálií*, který sice primárně není vytvořen jako učebnice reálií pro cizince, ale může jí být. Bude se věnovat též komplikacím, na které dnes uživatel při jeho didaktickém využití naráží.

Detailněji se zamyslí nad problémy, které vytvoření moderní a aktuální učebnice českých reálií provázejí: komplexnost reálií (lingvoreálie versus zeměvěda), rychle se měnící kulturní, společenské, ekonomické i politické jevy v Česku, relativně dlouhá doba od záměru po vydání tištěné knihy, finanční, personální i organizační komplikace spojené s udržováním aktuálnosti elektronické verze učebnice atd.).

Klíčové slova: reálie, lingvoreálie, učebnice češtiny pro cizince, učebnice českých reálií pro cizince, *Abeceda českých reálií*

PhDr. Jiří Hasil, Ph.D.
Katedra bohemistiky
Pedagogická fakulta
Univerzita J. E. Purkyně v Ústí nad Labem
České mládeže 8
400 00 Ústí nad Labem
Česká republika

Ústav bohemistiky pro cizince a komunikace neslyšících
Filozofická fakulta
Univerzita Karlova
nám. Jana Palacha 2
116 38 Praha 1
Česká republika
jiri.hasil@ff.cuni.cz

TYPOLÓGIA ÚLOH PRI PREZENTÁCII KULTÚRY (V OBLASTI SLOVENČINY AKO CUDZIEHO JAZYKA)

Adela Ismail Gabríková

Príspevok sa zameriava na klasifikáciu a analýzu úloh sprostredkujúcich kultúrne reálie v učebných materiáloch na výučbu slovenčiny ako cudzieho jazyka na jazykových úrovniach B1, B2 a C1. V centre pozornosti sú didaktické prístupy k práci s autentickým alebo didaktizovaným textom, ktoré umožňujú študentom nielen zlepšiť jazykové zručnosti, ale aj prehĺbiť interkultúrnu kompetenciu.

V teoretickej časti je predstavený rámec pre klasifikáciu úloh podľa viacerých kritérií – cieľ (porozumenie, interpretácia, analýza, tvorba), typ textu (narácia, opis, argumentácia), ako aj forma úpravy (zjednodušenie, adaptácia, výber úryvku). Osobitná pozornosť je venovaná tomu, ako náročnosť úloh korešponduje s jednotlivými úrovňami jazykovej kompetencie podľa SERR. Na jazykovej úrovni B1 je v popredí posilňovanie základných čitateľských stratégií ako skimming a scanning, dôraz na identifikáciu kľúčových informácií a spoznávanie kľúčových kultúrnych reálií viažucich sa na istú tematickú oblasť. Na jazykovej úrovni B2 sa rozvíja kritické myslenie a okrem schopnosti vyhľadať informáciu je kľúčová aj interpretácia postoja autora či tónu samotného textu, pričom na interkultúrnej rovine sa učitelia oboznamujú aj s kultúrnymi hodnotami a rozvíja sa ich schopnosť zapojiť sa do diskusie na rôzne spoločenské témy s ohľadom na kultúru cieľového jazyka. Napokon na jazykovej úrovni C1 texty predstavujú syntézu rôznorodých zdrojov a prácu s významovými nuansami s presahmi do kultúrnych tém v záujme ešte širšieho rozvíjania interkultúrnej kompetencie.

Praktická časť prináša konkrétne príklady úloh a ukážky textov upravených pre jazykové úrovne B1, B2 a C1. Analyzujú sa ich funkcie, didaktický potenciál a kultúrny obsah. Cieľom príspevku je poukázať na význam premyslenej didaktizácie kultúrneho obsahu a podporiť tvorbu vyvážených učebných materiálov, ktoré prepájajú jazykové a kultúrne vzdelávanie v kontexte výučby slovenčiny ako cudzieho jazyka.

Kľúčové slová: slovenčina ako cudzí jazyk, kultúrne reálie, typológia úloh, SERR, interkultúrna kompetencia

Mgr. Adela Ismail Gabríková, PhD.

Studia Academica Slovaca – centrum pre slovenčinu ako cudzí jazyk

Filozofická fakulta

Univerzita Komenského v Bratislave

Gondova 2

811 02 Bratislava 1

Slovenská republika

adela.ismail.gabrikova@uniba.sk

DIDAKTICKÉ POMÔCKY ZALOŽENÉ NA VIDEU NA VYUČOVANIE SLOVENSKEHO JAZYKA A JEHO LINGVOKULTÚRNYCH REÁLII

Kyeyoung Kim

Táto štúdia sa zameriava na možnosti využitia videa vo vyučovaní slovenčiny a analyzuje 706-minútový súbor videoprednášok pre začiatočníkov z radov kórejských učiacich sa, ktorý vypracovala samotná autorka. Prednášky vychádzajú z autorkinej učebnice so štruktúrou založenou na cykle text – gramatika – výrazy – dialóg – cvičenia, pričom integrujú prehľad o Slovensku, jeho histórii, sviatkoch a každodennom živote, ako aj doplnkové materiály. Tento prístup umožňuje učiacim sa hlbšie kultúrne porozumenie významu slovnej zásoby a fráz a zároveň posilňuje ich motiváciu k učniu. Takýto prístup je v súlade s názorom Jany Pekarovičovej (2009), ktorá zdôrazňuje potrebu prezentovať jazyk a kultúru integrovaným spôsobom pri vyučovaní slovenčiny pre cudzincov. Skutočnosť, že celý kurz vedie jedna lektorka, zabezpečuje konzistentný model výslovnosti a vytvára pocit osobného vedenia, čo podporuje ponorenie sa do učenia, pričom presnú výslovnosť dopĺňajú nahrávky rodeného hovoriaceho vo forme mp3 súborov. Kým učebnica sa obmedzuje najmä na písomný výstup, videokurz umožňuje prostredníctvom opakovania a situačných rekonštrukcií zároveň rozvíjať hovorenie aj počúvanie, čím sa viac približuje reálnej komunikácii. Analýza ukázala, že videokurz je efektívny pri poskytovaní zrozumiteľného vstupu (Krashen, 1982), pri podporovaní pozornosti ku gramatickým formám (Schmidt, 1990), pri posilňovaní produkčných skúseností (Swain, 1985) a pri znižovaní afektívnych bariér (Krashen, 1982). Výsledky poukazujú na to, že multimodálne videoučebnice majú potenciál nielen dopĺňať tradičné printové učebnice, ale aj reflektovať špecifické potreby kórejských učiacich sa, pre ktorých je slovenčina typologicky vzdialený jazyk. Preto táto štúdia predstavuje významný príspevok k metodike vyučovania slovenčiny ako cudzieho jazyka a otvára priestor pre ďalší výskum efektívneho využitia audiovizuálnych materiálov v oblasti SLA.

Kľúčové slová: slovenčina ako cudzí jazyk, videokurz, lingokultúrne prvky, multimodálne vzdelanie, SLA (second language acquisition)

Literatúra:

PEKAROVIČOVÁ, Jana: *Slovenčina ako cudzí jazyk: teória a prax*. Bratislava: Univerzita Komenského, 2009. 210 s.

KRASHEN, Stephen D.: *Principles and practice in second language acquisition*. Oxford: Pergamon Press, 1982. 202 s.

SCHMIDT, Richard: The role of consciousness in second language learning. In: *Applied Linguistics*, 11(2), 1990, s. 129 – 158.

SWAIN, Merrill: Communicative competence: Some roles of comprehensible input and comprehensible output in its development. In: GASS, Susan & MADDEN, Carolyn (eds.): *Input in second language acquisition*. Rowley, MA: Newbury House, 1985, s. 235 – 253.

Mgr. Kyeyoung Kim

Katedra slovenského jazyka a teórie komunikácie

Filozofická fakulta

Univerzita Komenského v Bratislave

Gondova 2

811 02 Bratislava 1

Slovenská republika

kim7@uniba.sk

DIDAKTICKÉ ŠPECIFIKÁ UČENIA SA SLOVENSKEHO JAZYKA AKO CUDZIEHO JAZYKA U DETÍ PREDŠKOLSKÉHO A MLADŠIEHO ŠKOLSKÉHO VEKU

Zuzana Kováčová Švecová

Štúdiá sa zameriava na didaktické špecifiká výučby slovenského jazyka ako cudzieho jazyka u detí predškolského a mladšieho školského veku pochádzajúcich zo slovenských rodín žijúcich v zahraničí. Tieto deti často vyrastajú v multilingválnom prostredí, kde slovenčina nie je dominantným komunikačným jazykom. Často nie sú v kontakte ani so slovenským kultúrnym prostredím a osvojovanie slovenského jazyka si vyžaduje špecifickú a cieleňú podporu. V príspevku predstavujeme vývinové a lingvodidaktické východiská výučby, ako aj stratégie, ktoré reflektujú potrebu emocionálne bezpečného, hravého a kultúrne citlivého učenia. Pozornosť venujeme aj prístupom, ktoré podporujú funkčné jazykové zručnosti detí a zároveň posilňujú ich identitu s ohľadom na vekové špecifiká a spôsob učenia. V závere prinášame odporúčania pre slovenské školy a vzdelávacie centrá v zahraničí, ktoré sa venujú výučbe slovenčiny pre deti predškolského a mladšieho školského veku.

Kľúčové slová: slovenčina ako cudzí jazyk, jazyková podpora, predškolský vek, mladší školský vek, didaktika

Mgr. Zuzana Kováčová Švecová, PhD.
Katedra elementárnej a predškolskej pedagogiky
Pedagogická fakulta
Univerzita Mateja Bela
Ružová 13
974 11 Banská Bystrica
Slovenská republika
zuzana.kovacova@umb.sk

HUDOBNÝ FOLKLÓR A JEHO REFLEXIE V POPULÁRNEJ HUDBE V KONTEXTE VYUČOVANIA SLOVENSKÝCH KULTÚRNYCH REÁLII

Viera Luptáková

V príspevku sa zameriavame na jeden z možných didaktických prístupov, ako sprostredkovať tematiku tradičného hudobného umenia zahraničným študentom osvojujúcim si slovenčinu ako cudzí jazyk prítlačivou formou. Hudobný folklór v našom ponímaní netvorí len izolovanú, hoci signifikantnú súčasť tradičnej kultúry na Slovensku, ale predstavuje neustály inšpiratívny zdroj nachádzajúci svoj reflex aj v populárnej hudobnej kultúre 21. storočia. Hudba so svojím univerzálnym jazykovým kódom býva obľúbenou súčasťou vyučovacieho procesu a jej potenciál možno tiež naplno využiť pri výučbe slovenčiny ako cudzieho jazyka.

Na hudobný folklór pritom nahliadame z dvoch aspektov: na jednej strane akcentujeme špecifiká jednotlivých kultúrnych regiónov s dominantným zameraním sa na autochtónne podoby tradičných vokálnych a inštrumentálnych hudobných prejavov. Na druhej strane poukazujeme na lingvokultúrnu heterogénnosť slovenského prostredia, zohľadňujúc ľudovú hudobnú kultúru národnostných menšín (predovšetkým rusínsku a rómsku), čím sa vytvára priestor na otvorený interkultúrny dialóg so študentstvom. Zároveň však berieme do úvahy skutočnosť, že špecifický ľudový hudobný prejav môže síce pôsobiť na mladého človeka z inej kultúry exoticky (napr. gajdošská kultúra alebo fujara), ale svojou tonálnou štruktúrou predsa len archaicky a odťažito. Túto (niekedy len zdanlivú) bariéru sa snažíme eliminovať práve prepojením tradičného ľudového umenia s oblasťou populárnej hudby, reflektujúc nielen typický žáner ako world music, folk, ale aj pop, rock či džez. Vo vyučovacom procese sa kladie dôraz predovšetkým na prácu s audiovizuálnym materiálom a formu kooperatívneho a zážitkového vyučovania.

Príspevok vznikol ako výstup grantového projektu KEGA č. 015UMB-4/2024 *Slovenské reálie v kultúrnom a lingvodidaktickom kontexte*.

Kľúčové slová: hudobný folklór, populárna hudba, SakoCJ, kultúrne reálie, interkultúrny dialóg

Mgr. Viera Luptáková, PhD.
Katedra slovenského jazyka a komunikácie
Filozofická fakulta
Univerzita Mateja Bela
Tajovského 51
974 01 Banská Bystrica
Slovenská republika
viera.luptakova@umb.sk

DVA PRÍSTUPY PREZENTOVANIA SLOVENSKEHO HRANÉHO A ANIMOVANÉHO FILMU V KONTEXTE SLOVENČINY AKO CUDZIEHO JAZYKA

Helena Ľos Ivoríková

V príspevku opisujeme dva prístupy prezentovania slovenského hraného a animovaného filmu zahraničným študentom, ktorí sa učia slovenčinu ako cudzí jazyk. Reflektujeme pritom dva spôsoby sprostredkovania slovenských reálií, a to v anglickom a v slovenskom jazyku. Slovenskú kinematografiu v súčasnosti prezentujeme v rámci predmetu Slovak film vyučovaného na Univerzite Komenského v Bratislave a spoluautorsky s Michaelou Mošaťovou v rámci kapitoly Slovenský film, ktorá je súčasťou učebnicového výstupu projektu KEGA 015UMB-4/2024 *Slovenské reálie v kultúrnom a lingvodidaktickom kontexte* (2024 – 2026).

Predstavenie filmov a osobností v sprostredkujúcom jazyku (AJ) umožňuje aj študentom na začiatočných úrovniach spoznať slovenské reálie a na základe vybraných tém a projekcií si vybrať obľúbeného režiséra, herca alebo film. To zároveň slúži ako jeden z nástrojov motivácie pri osvojovaní si slovenčiny ako cudzieho jazyka a stimulovaní študentov k aktívnemu prístupu rozvíjania jazykových zručností mimo vyučovacieho procesu. Napriek tomu, že počas vyučovania predmetu Slovak film prebiehajú úvodné prednášky, aktivity alebo diskusie v anglickom jazyku, študenti si pri pozieraní slovenského filmu s anglickými titulkami pasívne osvojujú cieľový jazyk. Rozvíjajú receptívnu zručnosť počúvania s porozumením a zároveň nadobúdajú interkultúrnu kompetenciu.

Kapitola Slovenský film je materiálom určeným pre jazykové úrovne B1, B2 a C1, pričom každá z troch častí kapitoly sa zameriava na istú oblasť slovenskej kinematografie od jej histórie po súčasnosť. Okrem kľúčových režisérskych a hereckých osobností a prierezu hraného, dokumentárneho a animovaného filmu zahŕňa aj známe filmové lokácie, festivaly, ale aj fenomén dabingu. Texty v slovenčine sú didaktizované a spolu s cvičeniami sú v súlade s danou jazykovou úrovňou podľa SERR. Záver kapitoly tvoria úlohy a hry podporujúce diskusiu, prípravu projektu, prácu s internetom, odpovedanie na otázky, ale aj rozvoj produktívnej jazykovej činnosti – písania.

Kľúčové slová: slovenská kinematografia, slovenský hraný a animovaný film, interkultúrna kompetencia, slovenské reálie

Mgr. Helena Ľos Ivoríková, PhD.

Studia Academica Slovaca – centrum pre slovenčinu ako cudzí jazyk

Filozofická fakulta

Univerzita Komenského v Bratislave

Gondova 2

811 02 Bratislava 1

Slovenská republika

helen.ivorikova@uniba.sk

OD OBRAZOV K ROZHOVOROM: DIDAKTICKÉ IMPLIKÁCIE SÚČASNÝCH SLOVENSKÝCH DOKUMENTÁRNYCH FILMOV PRE SLOVENČINU AKO CUDZÍ JAZYK

Michaela Mošat'ová

Príspevok približuje didaktický potenciál súčasného slovenského autorského dokumentu pri vyučovaní slovenčiny ako cudzieho jazyka. Vyzdvihuje dokumentárny film ako autentický multimodálny text, ktorý sprostredkúva spoločenské témy i intímne portréty a ktorý okrem zlepšovania receptívnych zručností umožňuje študentom rozvíjať slovnú zásobu, argumentačné schopnosti a sociokultúrnu kompetenciu. Príspevok ponúka prehľad didakticky zaujímavých filmov z obdobia posledných desiatich rokov.

Základom na vznik príspevku sú praktické skúsenosti s implementáciou povinnej voliteľného kurzu Súčasný slovenský dokumentárny film do magisterského študijného programu stredoeurópske štúdiá na Filozofickej fakulte Univerzity Komenského v Bratislave.

Sylabus kurzu obsahoval nasledujúce autorské dokumenty a témy:

Peter Kerekes Ako sa varia dejiny, Miro Remo Cooltura, Juraj Lehotský Slepé lásky, Marko Škop Osadné, Marek Šulík Cigarety a pesničky, Marek Šulík Cesta Magdalény Robinsonovej, Zuzana Piussi Krehká identita, Juraj Chlpík Identity Petržalky, Barbora Sliepková Čiary, Ivana Hucíková Matky a dcéry.

Vzdelávacie ciele uvedeného kurzu sme si definovali nasledovne:

1) znalosť vybraných dokumentárnych filmov slovenskej produkcie od konca 90. rokov 20. storočia po súčasnosť, ktoré boli zvolené tak, aby reflektovali relevantné celospoločenské problémy a/alebo zobrazovali hodnotový svet a individuálne prežívanie jednotlivcov,

2) mať povedomie o existujúcich spoločenských problémoch na Slovensku v posledných dvoch dekádach a ich vplyve na život vybranej komunity, rodiny a/alebo jednotlivca/-ov,

3) poznať tematicky špecifickú slovnú zásobu týkajúcu sa filmu a dokázať interpretovať filmové dielo,

4) vedieť diskutovať o zobrazených spoločenských problémoch,

5) dokázať sformulovať svoj individuálny názor vo vzťahu k téme filmového diela aj vo vzťahu k vlastným skúsenostiam

6) aj s dôrazom na interkultúrne porovnanie.

Vzhľadom na jazykovú náročnosť zvolených filmov a vymedzené výučbové ciele je potrebné, aby cieľová skupina študentov dosahovala aspoň jazykovú úroveň B1 (ideálne B2).

Príspevok na vybraných príkladoch ponúka aj návrhy praktických didaktických úloh, ako možno so zvolenými filmovými dokumentmi pracovať.

Kľúčové slová: autorský dokument, slovenský dokumentárny film, slovenčina ako cudzí jazyk, lingvodidaktika

Mgr. Michaela Mošaťová, PhD.

Studia Academica Slovaca – centrum pre slovenčinu ako cudzí jazyk

Filozofická fakulta

Univerzita Komenského v Bratislave

Gondova 2

811 02 Bratislava 1

Slovenská republika

michaela.mosatova@uniba.sk

EDUKACJA EKOLOGICZNA W NAUCZANIU JĘZYKA SŁOWACKIEGO I JĘZYKA POLSKIEGO JAKO OBCEGO

Gabriela Olchowa

Przedmiotem zainteresowania będzie edukacja ekologiczna w nauczaniu języka słowackiego i języka polskiego jako obcego. Artykuł stanowić będzie próbę odpowiedzi na pytanie, w jakim wymiarze treści dotyczące środowiska naturalnego i jego ochrony znalazły się w polskich i słowackich materiałach do nauczania dla cudzoziemców? Czy tematy związane ze światem fauny i flory, klimatem, ekologią w ogóle znajdują się w podręcznikach do nauki języka polskiego i języka słowackiego jako obcego? A jeśli tak, to w jakim kształcie są prezentowane? Czy propagowane i kształtowane są proekologiczne postawy studentów?

Analiza obejmować będzie, ciesząc się popularnością wśród polskich lektorów, książki i zeszyty ćwiczeń z serii „Hurra!!! Po polsku” i „Polski, krok po kroku” dla poziomu podstawowego i średnio zaawansowanego oraz serie podręczników z ćwiczeniami „Krížom-krážom. Slovenčina” i „Hovorime spolu po slovensky! Slovenčina ako cudzí jazyk” najczęściej wykorzystywane do nauki języka słowackiego jako obcego od poziomu A1 do poziomu B2.

W ujęciu porównawczym zostanie przedstawiony zakres tematyczny i metody prezentacji zagadnień środowiskowych. Uwaga zostanie zwrócona także na to, czy wiedza przekazywana w tym obszarze pozwala studentom nabyć kompetencję w badanym zakresie? Na podstawie analizy doboru treści w wybranych materiałach glottodydaktycznych będzie można przyrzeć się kreowanemu wizerunkowi danego kraju, w tym przypadku Polski i Słowacji, i jego proekologicznych działań.

Wysnute wnioski pozwolą stwierdzić, czy zagadnienie edukacji ekologicznej w nauczaniu języka polskiego i słowackiego jako obcego jest obecne, czy treści ekologiczne prezentowane są w wystarczającym stopniu i w jakiej formie oraz za pomocą jakich umiejętności student nabywa je podczas nauki języka? Ponadto zostaną zaprezentowane propozycje autorskich scenariuszy lekcyjnych, poświęcone ekologii i ekoturystyce.

Kľúčové slová: język polski jako obcy, język słowacki jako obcy, edukacja ekologiczna

doc. Mgr. Gabriela Olchowa, PhD.

Katedra slovanských jazykov

Filozofická fakulta

Univerzita Mateja Bela

Tajovského 51

974 01 Banská Bystrica

Slovenská republika

gabriela.olchowa@umb.sk

SOUTĚŽNÍ VERSUS KOOPERATIVNÍ HRY VE VÝUCE ČEŠTINY JAKO DRUHÉHO JAZYKA PRO DĚTI

Radim Ošmera

Hry jsou běžnou součástí výuky češtiny jako druhého jazyka, zejména u dětí. Učitelé je často vnímají jako efektivní nástroj k aktivizaci žáků a vytváření komunikačních situací. Často však zůstává přehlíženo, že není jedno, jakým způsobem se hra ve výuce používá. Příspěvek se zaměřuje na srovnání dvou odlišných herních přístupů – soutěžního a kooperativního – z pohledu jejich dopadu na jazykové učení dětí s odlišným mateřským jazykem.

Na základě praktických zkušeností a poznatků z pedagogiky i neurovědy poukazujeme na to, že kooperativní herní formy vytvářejí příznivější podmínky pro jazykové osvojení. Klíčovými faktory jsou fokus na jazykový cíl, redukce stresu a podpora vnitřní motivace. Zatímco soutěžní hry často odvádějí pozornost dětí od samotného jazyka směrem k výkonu a vítězství, kooperativní hry umožňují bezpečné a smysluplné používání jazyka bez tlaku na výsledek.

Stres, který může být s výkonově orientovanými hrami spojen, představuje významnou bariéru v učení. Děti, které prohrávají nebo se cítí pomalejší, často ztrácejí motivaci a uzavírají se před rizikem neúspěchu. Kooperativní aktivity naopak podporují důvěru, ochotu chybovat a schopnost spolupracovat – což jsou klíčové podmínky efektivního osvojování druhého jazyka.

Příspěvek zároveň reflektuje vývojové limity dětí v oblasti seberegulace a zpracování emocí. Z pedagogického hlediska proto považujeme za vhodnější preferovat kooperaci před soutěží, zejména u mladších žáků. Závěrem nabídneme praktické strategie, jak přetvářet běžné soutěžní aktivity do kooperativní podoby, aniž by se ztratil jejich hravý a motivační potenciál.

Klíčové slová: jazyková výuka dětí, čeština jako druhý jazyk, čeština pro cizince, hry, kooperativní hry, soutěžní hry

Mgr. et Mgr. Radim Ošmera, Ph.D.

Ústav českého jazyka

Filozofická fakulta

Masarykova univerzita

Arna Nováka 1

602 00 Brno

Česká republika

75006@mail.muni.cz

DESAŤROČIE ŠTUDIJNÉHO PROGRAMU SLOVENČINA V LINGVOKULTÚRNEJ KOMPETENCII ZAHRANIČNÝCH ŠTUDENTOV NA FF UMB – POZNATKY A SKÚSENOSTI

Vladimír Patráš

Cieľom príspevku je predstaviť vo vzťahovo-príčinných súvislostiach myšlienku, konštituovanie a realizovanie bakalárskeho študijného programu Slovenčina v lingvokultúrnej kompetencii zahraničných študentov od jeho akreditovania (2015), zavedenia do študijnej ponuky a uplatnenia v súčasnosti. Téma je rozpracovaná prostredníctvom priblíženia vývinovej línie, porovnávacej analýzy a lingvodidaktického hodnotenia samostatného študijného programu ako jednej vetvy štúdia slovenčiny ako cudzieho jazyka v podmienkach Univerzity Mateja Bela a mesta Banskej Bystrice.

V podmienkach UMB pri slovenčine ako cudzom jazyku nejde o neznámy zámer. Už jej predchodkyne – fakulty a pracoviská s výraznejšou prítomnosťou zahraničných študentov zaraďovali povinný predmet slovenčina ako cudzí jazyk do svojich študijných plánov. Po vzniku UMB (1992) a rozvinutí aktivít celouniverzitného Metodického centra pre zahraničných Slovákov sa ponuka spestrila o metodické pobyty, kurzy a letné školy pre krajských Slovákov a ďalších záujemcov o slovenský jazyk a kultúru. Začlenenie Slovenska do európskych štruktúr, prijatie európskych noriem a internacionalizácia vysokoškolského štúdia na úsvite 21. storočia zvýraznila potrebu, rozvíjanie a ponuku cieleného, integrovaného, interkultúrne a lingvodidakticky koncipovaného štúdia slovenčiny ako cudzieho jazyka pre vymedzené študentské zostavy, na odborné a všeobecné komunikačné potreby. V spolupráci s partnerskými pracoviskami sa slovenčina pre cudzincov vyučuje v cielených jazykových kurzoch pre študentov UMB ako povinne voliteľný a/alebo výberový predmet.

Slovenčina na rozhraní slovakistiky, cudzích jazykov a vybraných humanitných a spoločenských vied utvorila skelet samostatného študijného programu 1. stupňa. Východiskom pri tvorbe študijného plánu bolo chápanie slovenského jazyka ako nástroja, ktorý sprostredkúva poznanie ľudstva zamerané na dorozumievací kód národa a prostredníctvom neho zaznamenanú národnú slovesnosť, kultúru a jej kontexty s inými jazykmi, etnikami a kultúrami. Uvedená skutočnosť sa prejavila v skladbe predmetov odporúčaného študijného plánu. V ňom povinné predmety obsahujú štruktúrovaný základ s väzbami na

študijný odbor filológia. Povinné predmety slovakistického charakteru, korešpondujúce s vymedzením jadra poznatkov študijného odboru, poskytujú potrebné teoreticko-metodologické vedomosti aj praktické zručnosti a schopnosti pre absolventa. Špecifickú jazykovú a komunikačnú profiláciu zabezpečujú predmetové moduly a povinne voliteľné predmety. Zabezpečenie širších interdisciplinárnych vzťahov a súvislostí medzi slovenčinou a ďalšími humanitnými disciplínami poskytujú špecializované moduly a predmety. Zámerom samoprofilácie prostredníctvom povinne voliteľných modulov a predmetov je dotvoriť vzdelanie absolventa spôsobom, ktorý zabezpečuje jeho plnohodnotné uplatnenie v praxi.

Kľúčové slová: lingvistika, metodika, slovenčina ako cudzí jazyk, lingvokultúrna kompetencia, integrovaný študijný program

prof. PaedDr. Vladimír Patráš, CSc.
Katedra slovenského jazyka a komunikácie
Filozofická fakulta
Univerzita Mateja Bela
Tajovského 51
974 01 Banská Bystrica
Slovenská republika
vladimir.patras@umb.sk

REFLEXIA 2. SVETOVEJ VOJNY V SLOVENSKOM UMENÍ NA VYUČOVANÍ REÁLII V KONTEXTE SLOVENČINY AKO CUDZIEHO JAZYKA

Renáta Pavlová

V príspevku sa zameriame na predmet Reálie/Interkultúrna komunikatívna kompetencia (Landeskunde/Interkulturelle kommunikative Kompetenz), ktorý sa vyučuje na Inštitúte slavistiky na Univerzite v Regensburgu v rámci študijného programu Slovanské štúdiá (Slavische Studien) a doplnkového štúdia Slovakicum. Na predmete Reálie predstavíme workshop zameraný na reflexiu 2. svetovej vojny v slovenskom umení pri príležitosti 80. výročia ukončenia 2. svetovej vojny. Prostredníctvom kontextuálneho vyučovania majú študenti a študentky reflektovať problematiku 2. svetovej vojny v slovenskom umení v oblasti slovenskej literatúry na príklade literárnych diel (romány, memoáre, dráma), v hudbe, vo filme a výtvarnom umení. Kontextuálne učenie vo vyučovaní slovenčiny ako cudzieho jazyka integruje vedomosti o kultúre, histórii, spoločnosti a politike krajiny do autentických, praktických a relevantných situácií s cieľom prehĺbiť porozumenie, podporiť kritické myslenie a posilniť medzikultúrne kompetencie. Tento prístup využíva bohatý učebný materiál, ako sú texty, hudba a videá, a umožňuje osvojovanie si a používanie jazyka v reálnych kontextoch, čo je kľúčové pre porozumenie slovenčiny ako cieľového jazyka a kultúry. Tým, že študenti majú možnosť zapojiť sa do diskusie, môžu kriticky reflektovať na tému 2. svetovej vojny, analyzovať a interpretovať svoje názory. Zároveň rozvíjajú ochotu pochopiť interpretácie druhých a akceptovať ich rozmanitosť. Cieľom workshopu je nielen analyzovať umelecké diela, ale aj podporiť študentov v kritickej reflexii rôznych interpretácií historických udalostí. Diskusie, ktoré prebiehajú v rámci kurzu, pomáhajú študentom lepšie pochopiť rôzne pohľady na vojnu a jej dôsledky a zároveň zlepšujú ich schopnosť akceptovať a chápať kultúrnu rozmanitosť a iné perspektívy. Tento prístup tiež prispieva k rozvoju ich interkultúrnej kompetencie, ktorá je kľúčová pre ich osobný a profesionálny rast v globalizovanom svete.

Kľúčové slová: reálie, interkultúrna komunikatívna kompetencia, reflexia 2. svetovej vojny, slovenské umenie, kontextuálne vyučovanie

PhDr. Renáta Pavlová, PhD.
Institut für Slavistik
Fakultät für Sprach-, Literatur- und Kulturwissenschaften
Universität Regensburg
Universitätsstrasse 31
930 53 Regensburg
Deutschland
Renata.Pavlova@sprachlit.uni-regensburg.de

LINGVOREÁLIE NA POZADÍ SLOVENSKEJ FILMOVEJ PIESNE

Jana Pekarovičová

V lingvodidaktickej koncepcii slovenčiny ako cudzieho jazyka (SakoCJ) sa kladie čoraz väčší dôraz na prepájanie kognitívneho obsahu s komunikatívnymi formami vzdelávania, aby sa zabezpečilo čo najefektívnejšie osvojovanie receptívnych jazykových zručností, zameraných na počúvanie a čítanie s porozumením, ale aj na schopnosť tvoriť komunikáty s využitím osvojenej lexikálnej a gramatickej databázy. V komunikačne ladenom vyučovaní zohráva dôležitú úlohu práca s autentickým materiálom, ktorý má potenciál čo najviac sa priblížiť reálnym komunikačným situáciám a zároveň dokáže atraktívnym spôsobom sprístupniť zobrazované lingvoreálie, a tak predstaviť jazykový obraz sveta. Jedným z ľahko dostupných zdrojov takýchto autentických textov sú práve piesne realizované v zvukovej, textovej, ale aj audiovizuálnej či multimediálnej podobe. Cieľom príspevku je prostredníctvom filmových piesní, rozvíjajúcich ústredný motív známych slovenských filmov, predstaviť možnosti uplatnenia piesne vo výučbe SakoCJ ako inovatívneho a efektívneho nástroja nielen na rozvíjanie jazykových kompetencií, ale aj na vedenie interkultúrneho dialógu. Vo výučbe sa osvedčili piesne zamerané na sprístupňovanie jazykového obrazu Slovenska v rozličných podobách, od univerzálnych črt identity, historických reálií či kultúrnych artefaktov cez regionálne špecifiká k prejavom slovenskej mentality, ktoré svojsky sprístupňujú obsah filmu a zároveň spĺňajú didaktické kritériá, aplikovateľné na rozličných úrovniach jazykovej výučby, diferencovane pre začiatočníkov či pre skupiny študujúcich na pokročilejších stupňoch ovládania slovenčiny. Dôležitú funkciu má výber piesne i spôsob jej uplatnenia vo vzdelávacom programe ako metodická inšpirácia s variantnými typmi úloh a cvičení. Zaradenie piesní môže prehĺbiť a precvičiť modely zobrazujúce bežný život, osobné prežívanie, rodinné a spoločenské vzťahy a historické udalosti i profesijnú sféru.

Kľúčové slová: slovenčina ako cudzí jazyk, autentické materiály, piesne vo výučbe, lingvoreálie, interkultúrny dialóg

doc. PhDr. Jana Pekarovičová, PhD.

Studia Academica Slovaca – centrum pre slovenčinu ako cudzí jazyk

Filozofická fakulta

Univerzita Komenského v Bratislave

Gondova 2

811 02 Bratislava 1

Slovenská republika

jana.pekarovicova@uniba.sk

VÝZNAMNÉ OSOBNOSTI SLOVENSKEJ KULTÚRY, VEDY A TECHNIKY. TVORBA DIDAKTICKÝCH MATERIÁLOV O SLOVENSÝCH REÁLIÁCH A ICH TESTOVANIE V SKUPINE UKRAJINSÝCH ŠTUDENTOV

Stanislava Spáčilová

V príspevku priblížime spôsob tvorby didaktických materiálov o slovenských reáliách pre študentov slovenčiny ako cudzieho jazyka s jazykovou úrovňou B1, B2 a C1. Tieto materiály tvoria súčasť pripravovaného učebného textu z oblasti slovenských reálií ako výstupu grantového projektu KEGA 015UMB-4/2024 *Slovenské reálie v slovenskom a lingvodidaktickom kontexte*. Majú charakter ucelených lekcí, obsahujú východiskové texty zodpovedajúce príslušnej jazykovej úrovni a k nim viažuce sa úlohy a cvičenia, ktoré sú navrhnuté tak, aby rozvíjali komunikačné zručnosti učiacich sa, kritické myslenie, mediálnu gramotnosť, medzikultúrne scitlivovanie a aby sa v rámci výučby posilnila tímová práca a tvorivosť.

Detailnejšiu pozornosť budeme venovať jednej tematickej oblasti, ktorou sú významné osobnosti slovenskej kultúry, vedy a techniky. Priblížime kritériá výberu jednotlivých slovenských osobností a spôsob tvorby textov s ohľadom na príslušnú jazykovú úroveň študentov. Predstavíme proces prípravy slovotvorných a lexikálnosémantických cvičení viazaných na dané lingvoreálie, ako aj jazykových a komunikačných cvičení zameraných na osvojenie si základnej slovnej zásoby súvisiacej s témou, na nácvik a fixáciu vybraných gramatických javov a ortografie. Pripravované lekcie nie sú určené na samoštúdium, vzhľadom na svoj charakter si vyžadujú lektorské vedenie, a preto je naším cieľom vytvoriť okrem učebného textu aj metodickú príručku obsahujúcu súbor metodických pokynov, odporúčaní a výkladov pre lektorov.

V príspevku zároveň odprezentujeme výsledky pilotného testovania didaktických materiálov o významných osobnostiach slovenskej kultúry, vedy a techniky v skupine ukrajinských študentov študijného programu slovenský jazyk a kultúra v kombinácii so zameraním na prekladateľstvo a tlmočníctvo na Prešovskej univerzite v Prešove. Následne budú jednotlivé lekcie testované v skupinách ďalších slovanských a neslovanských študentov na slovakistických pracoviskách v zahraničí. Na základe výsledkov testovania, ako aj odpovedí študentov získaných prostredníctvom dotazníkov spätnej väzby bude učebný text modifikovaný tak, aby v čo najväčšej možnej miere naplnil očakávania adresátov a stanovené didaktické ciele.

Kľúčové slová: didaktika slovenčiny ako cudzieho jazyka, reálie, osobnosti, Hana Gregorová, Ľudovít Štúr, Jozef Murgaš

Mgr. Stanislava Spáčilová, PhD.
Inštitút slovakistiky a mediálnych štúdií
Filozofická fakulta
Prešovská univerzita v Prešove
Ul. 17. novembra 1
080 01 Prešov
Slovenská republika
stanislava.spacilova@unipo.sk

ROZVÍJANIE JAZYKOVEJ A SOCIOKULTÚRNEJ KOMPETENCIE A PREZENTÁCIA REÁLIÍ SLOVENSKA ZÁŽITKOVOU FORMOU

Eva Španová – Lucia Anna Trubačová

Príspevok vychádza z autentických skúseností pri príprave koncepcie, programu a realizácie dvoch ročníkov Mobilnej učebne a letnej školy pre krajanov, zameraných na prezentáciu súčasnej slovenčiny a reálií Slovenska stredoškolským študentom z krajanských partnerských organizácií.

Vzdelávacím cieľom oboch programov je sprostredkovanie slovnej zásoby z rôznych vedných odborov prirodzene prepojenou s gramatickou rovinou jazyka s realizáciou v autentickom priestore. Integrovanou súčasťou takejto formy prezentácie je nielen zážitkové učenie, ale aj dôležitá záverečná reflexia zo strany učiacich sa, ako aj rekapitulácia osvojených poznatkov formou ich vlastnej prezentácie a sebareflexie.

Prostriedkami na realizáciu tejto koncepcie boli primárne didaktické hry v "teréne" – v priestore mesta –, ktoré boli zameraná na jazykové úlohy a sledovali rozvíjanie jazykovej a sociokultúrnej kompetencie, ako aj metajazykových schopností účastníkov.

Teoretická báza vychádza z metodiky zážitkového učenia zameranej na holistické vnímanie študenta ako aktívneho participanta vyučovacieho procesu, ktorý si rozvíja nielen jazykové kompetencie, ale aj ďalšie dôležité stránky osobnosti, ako sú emocionálna gramotnosť, sebaznatie a sebareflexia. V príspevku sa zaoberáme aj kritériami úspechu pri realizácii tejto metódy najmä z pohľadu lektora/učiteľa – od prípravy programu až po záverečnú evalváciu.

Kľúčové slová: jazyková kompetencia, sociokultúrna kompetencia, reálie Slovenska, zážitkové učenie

Mgr. Eva Španová, PhD.

Studia Academica Slovaca – centrum pre slovenčinu ako cudzí jazyk

Filozofická fakulta

Univerzita Komenského v Bratislave

Gondova 2

811 02 Bratislava 1

Slovenská republika

eva.spanova@uniba.sk

Mgr. Lucia Anna Trubačová, PhD.

Studia Academica Slovaca – centrum pre slovenčinu ako cudzí jazyk

Filozofická fakulta

Univerzita Komenského v Bratislave

Gondova 2

811 02 Bratislava 1

Slovenská republika

lucia.trubacova@uniba.sk

Názov:

VÝZVY MODERNÉHO VYUČOVANIA SLOVENČINY AKO CUDZIEHO JAZYKA

Zborník abstraktov z medzinárodného vedeckého sympózia Výzvy moderného vyučovania slovenčiny ako cudzieho jazyka konaného 26. septembra 2025 v Banskej Bystrici

Editorka:

Mgr. Anna Gálisová, PhD.

Typografická úprava zborníka:

Mgr. Anna Gálisová, PhD.

Vydavateľ:

Belianum. Vydavateľstvo Univerzity Mateja Bela v Banskej Bystrici

Rok vydania: 2025

Počet strán: 45

Vydanie: prvé

Elektronický formát (online)

ISBN 978-80-557-2266-5

EAN 978805572266-5

<https://doi.org/10.24040/2025.9788055722665>